

Motion

1977/78:983

av Curt Boström

om översyn av reglerna om advokatverksamhet

Det är sedan gammalt en omstridd fråga hur ett lands advokatväsen skall vara organiserat. I en lärobok framhåller juristprofessorn Per Olof Ekelöf bl. a. att advokatyrket visat sig utöva dragningskraft på ganska tvivelaktiga element samt att redan detta förhållande nödvändiggjort en viss reglering och kontroll av advokatväsendet. Ekelöf påpekar att det ibland varit på modet att ge advokaterna ställning av ett slags statliga tjänstemän men att de åtminstone nu för tiden som regel är fria yrkesutövare.

I vårt land fick advokatväsendet först relativt sent en fastare organisation. I samband med rättegångsbalken, som utfärdades 1942 och trädde i kraft 1948, fick advokaterna en närmast halvofficiell ställning. Den nuvarande ordningen innebär i korthet följande.

Advokat är endast den som är medlem av Sveriges advokatsamfund, men det finns inget advokatmonopol. *Advokatverksamhet* kan sålunda i och för sig utövas av vem som helst. Advokatsamfundets stadgar fastställs av regeringen. Inträde i samfundet beviljas av dess styrelse. För att bli medlem måste en sökande bl. a. vara juris kandidat och under viss tid ha utövat praktisk advokatverksamhet. Sökanden skall även bedömas vara *lämplig* att utöva advokatverksamhet. Medlemmarna i Advokatsamfundet är privilegierade i vissa hänseenden. Sålunda kan t. ex. till offentlig försvarare i princip förordnas endast advokat. Å andra sidan krävs det av en medlem att han skall "i allt iakttä god advokatsed". Vad detta innebär framgår bäst genom samfundets disciplinära förfaranden mot sina medlemmar. Samfundet har en disciplinnämnd, som prövar om medlem visat försummelse och därigenom brustit i god advokatsed. Tre sanktioner kan tillgripas mot felande advokat: uteslutning ur samfundet, varning och erinran. Justitiekanslern, som har viss tillsyn över advokatväsendet, kan överklaga disciplinnämndens beslut till högsta domstolen. Den som vägrats inträde i eller den som utesluts ur samfundet har vidare rätt att besvära sig hos högsta domstolen.

Advokatkåren har under senare år ägnats åtskillig uppmärksamhet i den offentliga debatten. Många mot advokaterna kritiska röster har höjts. Som exempel på detta kan nämnas en tidningsdebatt i anslutning till en inom rikspolisstyrelsen verkställd utredning om ekonomisk brottslighet. Enligt utredningen skulle ett dussintal advokater kontinuerligt ägna sig åt rådgivningsverksamhet inom det organiserade/ekonomiska brottsområdet. En av de åsyftade advokaterna har i samband härmed förklarat att det inte tillkommer advokater att moralisera utan enbart att efter bästa förmåga utföra lämnade uppdrag i enlighet med klientens önskemål. Denna uppfattning kan

i princip försvaras när det gäller advokatens roll som försvarare i brottmål men torde tidigare knappast ha hävdats i andra sammanhang. Att uppfattningen inte kan vara förenlig med god advokatsed är uppenbart.

I själva verket är meningarna inom advokatkåren också klart delade om vad som kan krävas av en advokat i dagens samhälle. Det framgår bl. a. av ett meningsutbyte om huruvida advokaten har ett socialt ansvar som förra året ägt rum i samfundets tidskrift. Samfundets styrelse har under sådana förhållanden svårt att driva en enhetlig linje. Till detta kommer att styrelsens beslut att vägra någon inträde i eller utesluta någon från samfundet ofta torde efter besvär undanröjas av högsta domstolen. Vid domstolsprövning finns av naturliga skäl endast begränsade möjligheter att iaktta annat än formella och klart dokumenterbara synpunkter.

Gällande regler om god advokatsed m. m. har tillkommit i en tid med ett helt annat och fast värdesystem än dagens. Det finns enligt min mening all anledning att se över dessa regler. Översynen bör utgå från att advokaterna skall kunna agera självständigt och kraftfullt men inte förutsätta att de därför absolut måste vara fria yrkesutövare. Det kan vara lämpligt att skilja mellan olika slags advokatverksamhet och ställa olika krav alltefter om vederbörande ägnar sig åt familjerätt, förmögenhetsrätt, skatterätt, straffrätt etc. I sammanhanget bör beaktas att myndigheter och organisationer numera i rätt stor utsträckning har egna jurister anställda och att advokaternas kundkrets därigenom delvis kan vara en annan än tidigare. Vidare bör beaktas de problem som föranleds av att personer utanför Advokatsamfundet bedriver advokatverksamhet. Det är ett gammalt påstående att man i alla fall har någon kontroll över tvivelaktiga element om de är inom i stället för utom samfundet. Vid översynen torde förhållandena utomlands böra studeras. Utvecklingen i Sverige torde sålunda ha sina motsvarigheter i andra länder, t. ex. Danmark.

En fråga som särskilt bör övervägas är om det är lämpligt med företrädare för det allmänna i Advokatsamfundets disciplinnämnd och i andra samfundsorgan.

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen hos regeringen begär en översyn av reglerna om advokatverksamhet i enlighet med vad som anförts i motioken.

Stockholm den 25 januari 1978

CURT BOSTRÖM (s)